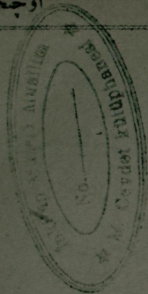

۱۵ اگستوس ۱۹۱۸

صافی : ۵۷

اوجنی جلد

کی محبوس

ینه وزن مسئلهسی!

- ۱ -

اوویان ییلاک قوروغه باصا، دیرلر زهری
نه قادار مؤثر اولورسه اولسون، پوکون بده بو
احتیاطسزلفده بولونمغن کندی آلیقوایامایانچ.
بیلیوم، بو مسئله نهمان قورجالاسه ایکی قفلک
شاعری مان دیش غیجیداقه باشلارلر. بزه
أدیبات عالمک رنگارنگ مختاری هجه و عروض روزگار.
لوشک بربرینه قاریشدینی یالچین برتیه اوستنده در.
اوراده هراکی طرف خاصملری بکریکی قاریشلارلر.
أکثرته یومروق ایله مجادله کیریشیلر.

اوحالده سندن بو یینه ایش قاریشیورسک،
دیه جکلر بولمیلر... جوابأدیرک: وزن مسئلهسی
برده هنوز سنیرسز برما کله ایله تدقیق ایدله دی.
بن هراکی وزنک زوالی بر قریانی صفیله - یچین
صافایلام، شیمیدی قادار هراکی سندن ده کندی
حسابه منون دکلم. سوک درجه بیطرف بر منقد
اولغه چایاشانچ، کوجه نزل اولورسکندیلر ییلر.
فضله علمی ادبیات تقیدین ذوق ایدله، تقیدده
آناطول فرانس کی آمپرسیونیت اولئی ترجیح
ایدهرم. فقط بو مسئله خقنده یازانچ، مقالدرک
ایکچینسده رشم مسئلهسی - سوکوزن مسئلهسی ایله
دوغورون دوغروب علاوه دارد - قورجاکن بر
اعلم روح و فیزیولوژیی تطبیقاً سوز سولهلمک
مجبورینده یازانچ. دیکر جهندن فکر لیمک أکثرسی
کندی تجربه لرم و ذوق لرم اوزینه مؤسسلر. شیمیدلک
بو مقدمه کی کافی عد ایدرک مسئله کیریشیورم.

عروض وزنه هجوم ایدلر بو وزنک لسانزک
انسجهسته غامیله اومادانی، صرف تورکجه کله لری
قبوله تعد کوستردیکنی ادعا ایدیورلر. اسکی
دیوان ادبیاته تطبیق اولونورسه بوند دوغو بر
ادعا اولاماز. طلیق بری برتن کوزل! «دیه
تورکجه کله لری درت ألف مقداری دکل، سکر ألف
مقداری اماله ی تابع طوق شهبه سز لسانه حرمت
حسنک هنوز هیچ قدر اتمدیک زمارلک ذهینیدر.
نفینک «یاخود» ی قافیه یازانچ دییه «بشود»
تبدیل ائسی و زوالی کله ی بوسورتلر قورونی کسک
بر فینویه بکترسی نه قادار آجیناچ برحال ایسه
أسکیرک وزن ضرورتی دجه ایدانکتری معذرت ده
اوستنده بوله شایان دکلد. چونکه عروض وزنی
سوک زمارلده یازیلان بعض نونه لره کوره تورکجه
کله لری بل کوزل قبول ایدیور واستابول شیوه سی
قطعیاً یوزماور.

یالکز شوراسی تأمله شایاندرک بوله اثرلرک
شاعر مریع اضطرارلره، عادتاً فرهاد کولونکی
ایله طاعاری یارمی کی مجادله مال اولدنی بو
ایله اوغراشانلر پک آبی ییلر. حسکزی غامیله
افاده ایله جک برکله بولورسکر، فقط بونی مصرعک

نرهسته صیفیشدرملی هم اوصورتلک طلیبی و کوزل
اولسون... ایشته بودرد برکله باش کوستردی
زوالی شاعرلر، ایکر، بوغولور، بکی شاعر ایستکه
آه آهی، کونته کونش دینین! قری، بدی، ماهی، مهی،
یاخود، آفتابی، خورشیدی، شمس، مهی، دها
بیلمه عینی کله لره نه قادار مترادف لری وارسه اولری
قولانغه راضی اولسه ایش پک قولی... مان
مصرع تشکل ایدر! «آتلرلده یوزان آشمه
خورشید» در. بومصرع فکر تکدر. کسکه اونک
اولمسهیدی... خورشیدی کورنجه، اختیار برلام
وار، درحال اونی خاطرلر بورم.

جناب شهاب الدین پک سوکیلیسه «اورمانک
ایچندن آئی کی پوکلیسه» دیجک. فقط آئی کله سی
انتخاب ایندیکی وزن مسئله دیکی کی صیفیشدرم
قابل دکل... عینی زامانده سن خطانی مصرع
ایستاسنده قولانسنک خطاب قوتی اولسون! هله
شکر، بومکن... دیکر طرفین آئی کله سی ایسه یینه
آچقیده قالیور. نه یایی... تخفشی! نه یایی...
عرب و عجم کله لری مال موروت دکلی! نه دوروزور؟
آئی جان ماله تبدل ایدر. آل بر فلاک دها...
ماده اوغز. شیمیدی نه اولاق... تقییف ایچی!
اوحالده ایش دها قولایلاشدی: «مه» حاضریا...
بو قادار قلب چارینتسندن سوکره مصرع میدانه
چقار! لکزر بوراده جناب بکک ماهی، مهی،
بدی، قری آیدن کوزل بولوب بولادینده
ویلازلام قولالوب قوللادینده شهبه لرم. چونکه
بویندوروق برینه فلاه کله سی قاوسدن چیقاران
ویزی عدا بر تراهز اوستنده باش دوندوروی،
مشکل برقصه دعوت ایدن سوکیلی اسناد، لسانزه
لروی اولسون، اولسین، بالعموم عربی و فارسی
کله لره اسیریدر. ایشته احوال بونک ایچون آئی برینه
«مه» مصرعده آئی کی بارلار! دیکلرلر آفتیلارلر
وتکرار ایدرلر!

سن برمه ذروح کی پوکلیور دک.
عینی زامانده شوراسی غریبه لره بعضاً حتی ترکیب
اماله ی تابع طولونورکن بوراده ذروح کله سنک
«ح» سی دوشر، ذیرو اوقونور. چونکه عکس
تقدیرده، روح اماله ایدیلر سوزون بوزولور. حالوکه
بو شکلده معنا روجلو برینه بوزولی انتقاب ایلر.
بیروح اولسه ایدی «ح» ک دو قالدده آرینه سیرله
معنا یوزره دونه جکی. فسخان الله...
پوکونک! آنا لسانیه قولونشقی استین، فقط
عروضدن قوللایله آریلامایان کتیش شاعرنه کتجه:
او، لزوم کورمه دیکه، عربی و فارسی به کشکول
اوزاناز. عینی زامانده ترکیبلرلر دشمنیدر. چونکه
اونلر دیلمز یانچیدر. و برکاری ذوق بر قدح
ویسینک سگری کیدر. کچکدن سوکره مزج
برباش آغریسی اویاندر. ملا فارسی ترکیب نویسیلر...
ابتدائی صرف کتابلرله یازی... همیز اوقود...
تخته ده معل بزه اوزون اوزون آکلامه چاییشدی.
زوالی بن اویاشمده صفله موصوف مطابق قاعده.

لروی آکلامق ایچون بورولدم قادار بلکه بالآخره
جبر معادلرلی حل ایدرکن بورولدم. عینی زامانده
آزبرلده... فارسی قاعده سی ایله یازیلان ترکیبلر
موصوف اول صفت سوکره کایر! «یچین اویله
اولسون...» آتلندن بر شیکک ایلک اوبکه صفی
ایشیمک ایشدم. اوبکا کلی کوسترکرک «بیاض
کل، قیرمیزی کل، پنه کل» دیدی. کل بیاض، کل
اخر دیه دی. ایلک اوبکه، موصوف کوراید «کل»
دینجه دماغده اویانان خیال یاقیرمیزی، بیاض،
پاینه، یاصاری بر کلد. چونکه اونی دها چوق
سویوروز خاطره مزده اونک خیال دها قوتی...
قرض ایدمکله او دقیقه ده خیال قیرمیزی بر کل
کوردک، آرقه سندن «بیاض» ی یانچیدر برب کل
بیاض» دیدیلر، یمنز آلت اوست اولدی کندی.
قیرمیزی بدی یازوب برینه بیاض قوتی لازم کلد.
دماغ بربرنی متعاقب ایکی کله یی یادی، یعنی ایکی کره
بورولدی. حالوکه لسان، بالخاصه شعر لسانی ممکن
اولدنی قادار آز بورغونل و بربرک چوق حس
ایندرمکر.

دماغزک بو عملیه یی صرف فیزیولوژیک بر
حادثه در. عینی حادثه یی آچاج کله متعاقب تطبیق ایدره
فرانسز بدی یازوب برینه «اوزن و هرون» ده ایشی
ایدیور. آچاج کله سنک تک باشه قوللایلدنی زمان
دائماً بهاری بر آچاج خاطره کتیه جکی بزم اونی
یشیل یاپراقلری، چیچکری، طومورجقاری ایله
کوره جکری، صفی سوکره ابراد ایدره ک «قوروش»
دینیکر زمان ایسه دماغ کیکدن برخال تأسسی
ایچون چیریندننی و بالنتیجه بورولدننی سوله یور.
سوکره فرانسیزجه ده بعض کله لره صفتی مشوم،
عنه یور بر عادتاً نیتجه سنده اسمدن سوکره کله سندن
دولای آبی آبی شکلیز صاورور یور. حالوکه بزه
شکایت ایدیه جک بوله بر حال قودر. لسانزده دانا طبیی
برصورتده صفت اول قوللایلر و اویله قوللایلیسی
لازمدر.

وزن مسئله سی ایله، بو، صرف لسانه تأمله لره
نه مناسب وار، دیه ییکر! مادامک عروضدن بحث
ایدیوروز، بن ایدایلیورم که عروض وزنی ترکیب سز،
ساده لسانی هضم ایدیلر. فقط صبر لازمدر
و عروض او صورتله قوللایله جک ذوق، استمداد،
اقتدار کرکدر. یالکز عروض وزنی، بوقایده
دیدیم کی، شاعرک رباعیتی پک چاپق سوندورون
واونی فطه یوزان بوزندر. شهبه سز عربی و فارسی نک
بالعموم کله وقاعدلری قبول ایدنکدن سوکره بوله
بر تهلمک موجود دکلد. فقط عکس تقدیرده بو
تهلمک بوتون معاسیله موجوددر.

بن پک چوق اثرلری، آئی و یا فاه و عروض
ایله ایدمک بونی سوله مکدن مقصدم نه کندن
بحث ایتکه بر سبب آرامق، نه ده جورباده طوزم
بولونون قیلیدن بر ملاحظه در. مقصد تجربه لرم
استاداً بر آچ سوز سوله مکدر، و غروب و لکشن،
اوراسنی تقدیر ایتک بکا دوشمن، عروضی بوسونون

اهل اینک فکرنده دگم . چونکه اوند آئی یوز
سینهک بر نازنخ چشیمی و ذوق وارد . فقط
اونو غامالی که ذوق بردن فاصله اولاییلر . بلکه
دها درین ، دها ایچ قودرله موجوددر . اولری
آرایلم ! یارین بنه عروض ایله یازیش برقاچ شعر
نشر ایدرسیم کناه ایشلمش صایلام . بو، عادنا،
پایان چالان بر موسیقیشناک بعضا کانه چالمی
کیدر . بالهامه اوکان اسکیدن یک چوق قولادینی
بر آت اولورسه ...

عروجک شیدی آک یووک بر نقصانه کلام .
اوده بکشن بر آهنگه مالک اولسیدر . بر مصرعی
تکلیک ایند جهلرک حرکه وسا کنلری فصل ترتیب
ایلدیش ایشلر وژنده کی دیگر بوتون مصرعکده
حرکه وسا کنلریک او صورته نظمیی اوکی کشفی
وجوده کیمیکده و یوندن فورونای املکسانی
یوقدر : چونکه عروضک اساسی بو قاعده اوزرنه
فورولسیدر .

شعردر بر « دونی آهنگ » نظریه سی وارد
ویک دوعوردر . هر شاعر کندی روحک آهنگنه
مالیکدر . اصل یکلای دیگرلرینه بکزمه یورور کانه
بر خصوصت کوستر یورسرویی ده اوله بر خصوصیت
ایجندهدر . آهنگی شخصیدر : اونی بولوب نیر
اشعره بیلیر نه سعادت ! ... لایوت اولور .
پووک شاعریلر ، آتینج ، مصرعیرک موسیقینده
دیگرلرین آیری بر ترنم بولونلردر . فقط عروض
وزن بو خصوصیتی آک کوچ اظهار ایدیه یان بر
وزندر . او ، عادنا ، بر غیر اموغون ییلاقدیر .
دونیکه هب عینی نقمیه تکرار ایدر ، دورور
ایشته بن عروض وزنه یوندن دولای پوکون
ملوفندار دگم وطن ایدیورمک آک مهم ، آک جان
آلاجق نقطهده بودر .

کلهجک مقاله لره بو فکرلری دها زیاده توسیع
ایدجهکنز ایچون عروض حقدده دوشونداکلی
شیدیلک بو قادارله کسبیورم . بالآخره جه وزنی
حقددهک احتسارلری قید ایدهمک و فکرجه اونک
ترقیسی نه صورته اولاجق ، یاخود اولای ، پورالری
آراشیدرمیم . چونکه بیلیورمک جه ترقی ایشدیکه
آک مکمل بر احساس آئی اولاجقدیر . عروض
ایرک شعرلر یازمه آت مساعید بر وزندی .
عروض ایله روستانی ، رباعی شعرلر وجوده
کله یوردی : کانه زنده یک سولو قیلیدی ، جه
بو خصوصده آنکین بر دکردر . کنش افقزی
وایدی . دالغاری وارد . هر شاعر اونی ذکا
ودعاسته کوره آکال ایدر : هر کون یکی آهنگار
بولاییلر . یالکر شیدینی شکلیه بو وزن پوکک
داستانلر وجوده کیمیه . حالیکه داستان ایلمک
شعردر . او ملله « یچین ... » چونکه — یوراده صرف
کندی ذوقی سولوبیورم — جه وزنده بر ایریک
قانداک ، بر نسیم فیصلینسی واره . نه ندسه هنوز
بر ملوچ سسی چقاراما یور . فقط چوق سورمه یچک ؛
شبه سز او ملنایته ده مالک اولاجقدیر . وزن حقدده

یازاریم بو مقاله لریک نتیجه سندن بکله دیکم آتچق شودر :
بلکه ایدر قایغنش بر منافقینی تکرار آچاروبندن
صلاحیتدار قلملر بو خصوصده دوشونداکلی یازارلر .
بر کندی تحسیرلی یازماق ایچون بر سبب اولمادی
فکرنده ایدم وایشته یالکرز بویه بر دوشونجه یله
بیلاک فوروغنه باصدم . دیرلم تا کیرین ، فضله
ایصیرماسین ... !

مقاله فخری

سپاریخ

اغوز خان افسانه سی اطرافده

اغوزخان افسانه سندن بحث ایدن تاریخ ، اغوزو
حضرت ابراهیمک معاصیری اولمش اولدینی قید
ایدور . حضرت ابراهیمک میلاددن ۲۰۰۰ سنه
اول یاشادینه یاقیلر ایه ، اغوزخانک تقریباً یوندن
۴۰۰۰ سنه اول یاشادینی آکلاشیلر . منقولانه
استاد ایند بو افسانهک ادعای نه درجه یه قدر صحت
مقارن اولدینی ، حضرت ابراهیمدن بحث ایدن
عهد عتیق یاردیله آکلامه چالیشلم . عهد عتیقه
« اغوز » تمپیرنه تصادق اولور . تمپیر « عوض »
شکانه یازیلرک OUS تلفظ اولور [۱] .
عهد عتیقه ، بو کله ، انسان و عیلمک اسمی
اولرک ، آتیدک پرلده بولنور .
انسان اسمی اولرک :

- ۱ — تکوین مخلوقات کتابنده . باب ۱۰ ،
قره ۲۳ .
- ۲ — کدا . باب ۲۲ ، قره ۲۱ .
- ۳ — کدا . باب ۳۶ ، قره ۲۸ .
- ۴ — تاریخ اولده . باب ۱ ، قره ۱۷ و ۲۰
مملکت اسمی اولرک :
- ۱ — ایوب کتابنده . باب ۱ ، قره ۱
- ۲ — ارمیا کتابنده . باب ۲۵ ، قره ۲۰
- ۳ — ارمیاکک هرملری کتابنده . باب ۴ ،
قره ۲۱ .

انسان اسمی اولرک ذکر اولان عوض کله سی
تدقیق ایدلم :

- ۱ — اونجی بابک یکریمی اونچی قره سنک
ترجمی بروجه زیردر : « و آرامک اوغلی عوض
وحول و جاتر و ماش ایدی »
بو قره ، تکوین مخلوقاتک اسال جدولی میانده
مندرجدر .

[۱] تورکجه ده « غ » ، عربجه « غ » نك تلفظه
بکزمه یکنندن اغوز کله سنده « غ » ، « g » حرفی
کی تلفظ ایدیلرک آتیشمش و مثلاً یوغور کله سنده کی
« غ » کی تلفظ اولور . آتیشش « غ » ایله یازیلان اغوز
کله سی ، لاتین حرفیله کوستر یله جک اولور ایه
O, Ouz اولورکده OUS کله سنک تلفظه ییلاشیر .

۲ — یکریمی ایکنجی بابک یکریمی برنجی قره سی
عوضدن بحث ایدور ایه ، آتاشیده ، موضوعک
ایشته خادم اولجق « ناخور » اسمی حاوی یکرمنجی
قره یه یوراده ذکر ایدوروز :

یکرمنجی قره — یوندن صوکره ابراهیم ،
قرداشی ناخورک زوجیسی اولان ملکهکک چو جوق
ملوغور دینی خیر آلدی »
یکریمی برنجی قره — « بولرک بیوک اوغلی
عوض و قرداشی یوز و آرامک پدری قوئل » .
۳ — اونوز آلتنجی بابک یکریمی سکرنجی
قره سنک ترجمی بودر : « دیشناک اوغلاری عوض
و آران »

۴ — تورخ اول و (ثانی) عهد عتیقه بر
بر خلاصه سی احوا ایتدیک ایچون ، عوض حقدده
ذکر اولان قلملر ، تورخ اولده تکرار اولمدهدر .
مملکت اسمی اولرک ذکر اولان عوض کله سی
تدقیق ایدلم :

۱ — برنجی بابک برنجی قره سنک ترجمی
بودر : « عوض طوبراغنده ایوب نامنده بر آدم
وار ایدی »

۲ — یکریمی بشی بابک یکرمنجی قره سنک
ترجمی بودر : « بوتون ملل غنطله و عوض طوبراغناک
ملککدر . جلمه الخ »
۳ — دردنجی بابک یکریمی برنجی قره سنک
ترجمی بودر : « ای عوض طوبراغنده ساکن
اولان ندوم قیزی شاد و مسرور اول ، قدح سکا
کله جکدر . سرخوش اولرک کندیکی چیلایق
کوستره جیکسک »

حضرت ابراهیمک معاصیری اولدینی روایت اولان
اغوزنه تعلق ایدن تکوین مخلوقاتک قره لری ، یکریمی
یکریمی برنجی قره لره قورده ، پواییک قره ده ، حضرت
ابراهیمک برادری اولان ناخورک ، عوض نامنده
برچو جوقی اولدینی مقیددر .

بونی بیلکدن صکره حضرت ابراهیمک عمل
اقلیتی تعین ایدلم .
تکوین مخلوقاتک اون برنجی بابک ۲۶ — ۲۱
قره لری بو نقطه یی تئور ایدور .

یکریمی آلتنجی قره — « و تراخ یچتن سینه
یاشادی و ابراهیم و ناخور و هارانی تولید ایتدی »
یکریمی بدنجی قره — « و تراخ لیلاری یولردر :
تراخ ابراهیمی و ناخوری و هارانی تولید ایتدی و هارانی
لوی تولید ایتدی »

یکریمی سکرنجی قره — « و هاران ، ملوغدینی
مملکدهدینی کدالایلرک « اور » OHT شهرنده
پدری تراخک صالحندده وفات ایتدی »

یکریمی طلوزنجی قره — « و ابراهیم ایله ناخور
برر زوج آلب ابراهیمک زوج سنک اسمی ساری
و ناخورک زوج سنک اسمی ملکه ایدی »
اونونونجی قره — « و تراخ ، اوغلی ابراهیمی
و طورونی اولان هارانک اوغلی لوی و اوغلی ابراهیمک
زوجیسی اولان کله . سارای آک کناه ، طه رافته